

Handläggare:
Elin Olaisson**Till**
Socialnämnden
2017-03-28

Underlag för budget 2018 med inriktning 2019 och 2020

Förslag till beslut

1. Socialnämnden hänvisar till förvaltningens underlag till budget 2018 med inriktning 2019 och 2020.
2. Socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.

Peter Svensson

T.f. förvaltningschef

Jenny Swärd
AvdelningschefVeronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Innehållsförteckning

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	3
1.1 Ett Stockholm som håller samman.....	3
1.2 Ett klimatsmart Stockholm.....	3
1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	4
1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	4
2 Nämndens verksamhetsområde	5
2.1 Barn och ungdom	5
2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa	9
2.3 Hemlöshet och missbruk	13
2.4 Jour- och rådgivande verksamheter.....	15
2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck	19
2.6 Strategi och utveckling.....	21
2.7 Ledning och administration.....	24
2.8 Stöd till utomstående organisationer	25
2.9 Övrig verksamhet	25
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	26
3.1 Drift.....	26
3.2 Investeringar.....	26
4 Övriga redovisningar	27
4.1 Stockholms stad respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	27
4.2 Lokala utvecklingsplaner (LUP)	27
5 Lokalförsörjningsplan.....	28
5.1 Inledning	28
5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler	28
5.3 Kapacitetsbeskrivning.....	28
5.4 Förändringar i lokalbeståndet.....	28
5.5 Kostnadsutveckling.....	29
5.6 Effektiviseringsmöjligheter.....	29

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

1.1 Ett Stockholm som håller samman

Socialförvaltningen har en samordnande och övergripande roll och ska bidra till utveckling av socialtjänsten i staden och medverka till att invånarna får likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var de bor i staden. Socialförvaltningen ska verka för människors möjligheter till ökad självständighet.

Socialförvaltningens egna verksamheter, som riktas till hela staden, ska fortsätta att förstärka arbetet utifrån ett resultat- och evidensbaserat förhållningssätt under perioden.

Prioriterade områden är:

- Samverkan både internt inom socialtjänsten och externt med landstinget, polis, skola och förskola. Till stor del finns rätt insatser i samhället men samordning och samverkan kan brista. Tidiga insatser är viktigt.
- Stärka det uppsökande arbetet och ungdomsjour i hela staden i syfte att förebygga socialt nedbrytande beteende.
- Metodutveckling kring kvinnor och män i hemlöshet och missbruk, bland annat inom insatser för boendestöd.
- Integration – stöd till egen försörjning och egen bostad under och efter etableringsperioden, både gällande ABO och EBO.
- Bostadsfrågan – den generella bristen på bostäder påverkar samtliga verksamhetsområden. Målgrupper som skulle klara sig utan socialtjänstens stöd faller inom begreppet "hemlösa", vilket snarare handlar om bostadsbrist än hemlöshet kopplad till social utsatthet. Stora kostnader för boendelösningar hamnar inom socialtjänstens budget.
- Digital modernisering och utveckling av stadens sociala system, vilket innebär att IT-stöd byts ut. En stor arbetsinsats kommer krävas från socialtjänsten lokalt och centralt under kravställningsperioden och under uppbyggnadsperioden. Avvägningar måste göras kring hur utvecklingen inom nätbaserad rådgivning, e-tjänster och andra digitala möjligheter ska prioriteras för att staden inte ska stå stilla under moderniseringen. Kostnadsfrågan är central.
- Fortsatt arbete för att öka likställigheten inom stadens socialtjänst.
- Kompetensutveckling inom stadens socialtjänst, i synnerhet kring nyanlända och integration, spelmissbruk, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, barn som bevittnat våld, ändringar i LVU-lagstiftningen samt psykisk ohälsa. Att fortsätta utöka brukarmedverkan och barns delaktighet är grundläggande.
- Fortsatt centralt stöd i arbetet med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation. För att säkra att staden erbjuder en likställd socialtjänst av god kvalitet måste socialtjänstens medarbetare och chefer få rätt förutsättningar för detta.
- Utnyttja möjligheterna till finansiering från den sociala investeringsfonden.

1.2 Ett klimatsmart Stockholm

Socialförvaltningens verksamhet ska utgå från målet om en så liten negativ miljöpåverkan

som möjligt. Prioriterade områden är:

- Förstärkning av det systematiska miljöarbetet inom förvaltningen.
- Öka andelen insamlat matavfall.

1.3 Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Socialförvaltningen arbetar kontinuerligt med planering och uppföljning av budget. En budget i balans med verksamheter som har sund ekonomi och klok resursanvändning bidrar till ökad kvalitet i verksamheterna och långsiktigt hållbar planering. Förvaltningens verksamheter stödjer stockholmare till egen försörjning.

- Utveckla arbetet med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden
- Utveckla arbetet inom ekonomiskt bistånd. Förbättra uttag av statistik från Initial bedömning, vilket kommer öka kunskaperna om målgruppens behov av stöd och insatser för att öka graden av självförsörjning. Fortsätta arbetet med att förstärka barnperspektivet i samband med handläggning samt att implementera det stödmaterial som tagits fram.
- Tydlig ansvarsfördelning mellan socialförvaltningens verksamheter och stadsdelsförvaltningarna när det gäller arbete i syfte att motverka sociala problem, hemlöshet och ett eventuellt ökat behov av ekonomiskt bistånd hos nyanlända.

1.4 Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Socialförvaltningen kommer att bidra till Stockholms utveckling till en jämställd och jämlik stad, fri från alla former av våld och diskriminering. Ett genus- och antirasistiskt perspektiv ska integreras i socialförvaltningens verksamheter. Barns rättigheter ska vara centrala i alla verksamhetsområden. För att öka medborgarnas inflytande kommer socialförvaltningen utöka sitt arbete med brukarundersökningar. Prioriterade områden är:

- Möta behovet av fler SoL- och LSS-bostäder samt bostäder för våldsutsatta
- Inom området funktionsnedsättning utveckla LSS-hälsan och fortsätta utveckla stödet till barn med funktionsnedsättning
- Se över arbetssätt och utbud av insatser med anledning av förändrade målgrupper inom socialpsykiatri och utveckla former kring brukarmedverkan.
- Vidareutveckla arbetet enligt FN:s barnkonvention inom stadens socialtjänst samt stärka barns delaktighet och inflytande på individ- och gruppnivå.
- Kompetenshöjning och metodutveckling inom området våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Upprätta stadsövergripande verksamhet för personer som utsatts för respektive utövad våld i nära relation och särskilt uppmärksamma handläggning och insatser till barn som bevittnat våld. Programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska implementeras.

2 Nämndens verksamhetsområde

2.1 Barn och ungdom

Mellan åren 2011 och 2015 har antalet inkomna anmälningar gällande barn och unga ökat med nästan 100 procent. Andelen anmälningar som ledde till att en utredning inleddes var drygt 59 procent. En kontinuerlig ökning har skett sedan år 2011 då andelen inledda utredningar uppgick till 40 procent.

Ar	0-20 år	Antal inkomna anmälningar	Antal inledda utredningar
2011	185 684	11 033	4 366
2012	191 465	14 115	6 454
2013	195 084	15 224	7 889
2014	198 671	17 701	9 593
2015	201 631	21 926	13 012

Öppenvårdsinsatserna har mellan 2011 och 2015 ökat från 2 926 till 3 381. Det vill säga procentuellt sett inte lika stor ökning som ökningen av anmälningar och inledda utredningar.

Det ökande ärendantalet innebär i förlängningen större behov av insatser och kräver ökade resurser inom verksamhetsområdet barn och unga. Resurser krävs för att kunna hålla en hög kvalitet på utredningarna, kunna ha möjlighet till motiverande arbete med familjen, samt för att kunna erbjuda lämpliga insatser.

Förebyggande arbete och tidiga insatser

Psykisk ohälsa är ett folkhälsoproblem, såväl i Sverige som globalt. Andelen barn som uppger att de har haft minst två besvär, psykiska och/eller somatiska, mer än en gång i veckan under de senaste sex månaderna ökar, särskilt bland de äldre barnen. Mer än varannan flicka och var tredje pojke som är 15 år uppgav denna typ av besvär. Bland de människor som söker asyl i Sverige beräknas cirka 30 procent lida av posttraumatisk stress, och ytterligare cirka 30 procent av lätta till medelsvåra psykiska besvär.

Satsningen på familjeorienterade insatser utgör en viktig åtgärd för att stärka stödet till barn och föräldrar, stärka barns och föräldrars samspel, erbjuda riktat stöd till föräldrar i behov av detta och förebygga sociala problem. Samverkan med landstingen är viktigt för att stadens förebyggande arbete med att förbättra alla barns hälsa, välfärd och uppväxtvillkor.

Intresset för föräldrastödsutbildningar är stort och socialförvaltningen fortsätter under perioden att utveckla föräldrastödsprogram i förebyggande syfte. Erfarenheten, liksom forskning, visar att föräldrar som har barn med bekymmer av olika slag kan känna sig exkluderade i föräldrastödsgrupper som vänder sig till samtliga föräldrar.

Föräldrautbildningar ska anpassas efter olika gruppers förutsättningar och behov. Särskilt ska föräldrar till barn och unga med funktionsnedsättning uppmärksammas. Det gäller även vuxna personer med funktionsnedsättning som är föräldrar och får stöd från socialtjänsten inklusive verksamhet enligt LSS. Därtill behöver föräldrastödsinsatser till nyanlända föräldrar prioriteras.

Samverkan med polisen i olika verksamheter är av stor vikt för socialtjänstens arbete. Stödet

till stadsdelsförvaltningarnas drogförebyggande arbete fortlöper, med fokus på implementering och uppföljning av de mål och aktiviteter som har beslutats i STAN-Stockholms Tobaks-, Alkohol-, och Narkotikapolitiska programmet. Socialförvaltningen ska i samråd med utbildnings- och stadsdelsförvaltningarna revidera STAN-programmet.

Tillsyn för försäljning av folköl- och tobak är som tillgänglighetsbegränsning en viktig del i det preventiva arbetet. Arbetet med central samordning och lokalt utförande kommer att utvecklas för att tillsynen skall bli mer effektiv, likställd och rättssäker myndighetsutövning. Målet är också att den preventiva metoden kontrollköp används i hela staden framöver. Regeringen har föreslagit att det i framtiden borde krävas tillstånd för att sälja folköl och tobak. Vid eventuell tillståndsplikt kommer ett annat arbetssätt och organisering att krävas.

Pilotprojekt skola och socialtjänst (PPSS) och Sociala insatsgrupper (SIG) utgör goda exempel på samverkansarbete som syftar till att kunna ge utsatta målgrupper ett tidigt, koordinerat stöd. Att utveckla strategier och strukturer för att samordna dessa och andra samverkansformer är avgörande för att långsiktigt kunna minska sociala problem. Inte minst har PPSS och SIG betydelse för att utveckla ett framgångsrikt arbete mot kriminella nätverk och för att alla stockholmare ska känna trygghet och hög livskvalitet. Förvaltningen ska i enlighet med kommunfullmäktiges beslut under 2017 tillsammans med berörda stadsdelsförvaltningar förbereda för en övergång av projektet i permanent verksamhet. Om PPSS framöver kommer att omfatta fler skolor kommer det att innebära ökade personalkostnader.

Resultat i Stockholmsenkäten stärker förvaltningens uppfattning att behovet av preventionsinsatser är stort för att tidigt kunna möta problem med social oro, kriminalitet, sämre skolresultat etcetera. Flera utvärderingar av bland annat sociala insatsgrupper (SIG) och MUMIN visar att uppsökande, förebyggande arbete och tidig intervention har effekt. Modellen knyter väl an till stadsdelarnas Lokala utvecklingsprogram. Programmens långsiktiga mål och åtgärder för att bidra till ett Stockholm för alla bygger på dialog och samverkan med invånare, civilsamhälle, näringsliv och förvaltningar.

Projektet Framtid Stockholm Järva är ett sätt att arbeta lokalt, tillsammans med stadsdelarna, i syfte att öka möjligheterna för barn/ungdomar och deras familjer att komma i åtnjutande av stöd och insatser i ett tidigt skede. Genom åren har det visat sig svårt att nå familjer med Framtid Stockholms insatser i olika delar av ytterstaden. Att finnas i miljöer där ungdomar samlas ger uppsökarna, tillsammans med stadsdelens fältarbetare, en bra plattform för kontaktskapande arbete och möjlighet till överblick över situationer och trender. Syftet är att förebygga socialt nedbrytande beteende och att medverka till att barn, ungdomar och deras familjer får tillgång till relevanta stöd- och behandlingsinsatser. Faller försöket väl ut kan arbetsformen spridas och utgöra en förstärkning av uppsökande insatser i stadens samtliga stadsdelar och stå modell för arbete med unga i missbruk och kriminalitet.

Framtid Stockholm tillhandahåller insatser som råd och stöd, vissa behandlingsinsatser, uppsökande arbete och ungdomsjour, påföljder och utveckling/utbildning i föräldrastöd. Framtid Stockholm utbildar MST-terapeuter (multisystemisk terapi), som i dagsläget arbetar i fem stadsdelar i staden. MST är en evidensbaserad insats med goda resultat. Att utvidga möjligheten för MST i staden till samtliga stadsdelnämnder, skulle innebära ett förhållandevis billigt alternativ till placering. Ju fler som kan få stöd och behandlingsinsatser, som MST och BSFT (Brief Strategic Family Therapy), desto mer ökar förutsättningarna för en förbättring av

livssituation, ekonomi, självständighet osv. Genom att kunna erbjuda preventiva samordnade insatser nära ungdomarna och deras familjer som till exempel familjebehandling bör kostsamma placeringar kunna minska. De mänskliga vinsterna är stora, liksom de samhälleliga.

Socialförvaltningen planerar för två projekt som handlar om tidiga insatser med hjälp av finansiering från sociala investeringsfonden. Det ena projektet heter Stärkt tidigt stöd och är ett familjeorienterat arbete, där föräldrar till barn (0-6 år) får ett utökat stöd. Lokal samverkan mellan viktiga aktörer såsom socialtjänst, öppna förskolan, barnavårdscentraler med flera stärks. Syftet är att förbättra föräldraförmågan och därmed barnens förutsättningar att få en bra uppväxt. Projektet ska pågå i fyra år. Sju stadsdelsförvaltningar (Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen, Spånga-Tensta) deltar i projektet.

Det andra projektet fokuserar på stärkt samverkan mellan förskola och socialtjänst i syfte att öka kunskapen och tilliten hos förskolepersonal kring socialtjänstens insatser och kompetens. Ersta-Vändpunkten utbildar förskolepersonal kring barn som växer upp i missbruk, förskolorna skapar struktur med barnombud och socialtjänsten informerar om sitt arbete med målgruppen. Målsättningen är att öka anmälningar från förskolan av barn som lever i familjer med missbruk, för att dessa barn ska upptäckas och få stöd. Fem stadsdelsförvaltningar (Bromma, Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby, Skarpnäck, Skärholmen) deltar i projektet.

Placerade barn och unga

Skolfam utvecklas enligt plan och blir tillgängligt för fler familjehemsplacerade barn i Stockholm. Samtliga vuxna runt barnen behöver stödja barnets skolgång och barnets delaktighet prioriteras och utvecklas. Samverkan med utbildningsförvaltningen angående barn i behov av skolbyte utvecklas för att slå fast rutiner och kriterier för skolbyten. För familjehemsföräldrar och vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ges möjlighet till skriftlig information på sitt modersmål och genom tolk. Nära samverkan mellan familjehemsinspektörer och barnhandläggare för varje barn och familjehemsförälder är av vikt för att barnen ska ha möjlighet att uppnå målet, att få behörighet till nationellt program till gymnasiet och att utvecklas efter sina förutsättningar för lärande.

I betänkandet "Färre i häkte och minskad isolering" (SOU 2016:52) föreslås att häktade personer under 18 år inte ska förvaras i häkte utan på särskilt ungdomshem belägna på sex olika platser i landet. Om förslaget blir verklighet riskerar ungdomar att hamna långt ifrån sin bostadsort. Avståndet kommer att innebära kostnadsökningar för socialtjänsten i form av resor och arbetstid.

LVU-utredningen lade under 2015 fram sitt slutbetänkande "Barn och ungas rätt vid tvångsvård" (SOU 2015:71). Tillsammans med förslag som tidigare lades fram i utredningens delbetänkande "Boende utanför det egna hemmet – placeringsformer för barn och unga" (SOU 2014:3), kommer nya krav att ställas på landets socialtjänst. Förslag läggs fram om bland annat nya placeringsformer och förslag som stärker barns och ungas skydd, rättsliga ställning och delaktighet. Ändringarna i lagstiftningen kommer att innebära ett behov av utbildning och viss utveckling av arbetsmetoder.

Förvaltningen kommer att föreslå åtgärder och aktiviteter för att kunna förbättra placerade barns och ungas situation på kort och lång sikt. Särskilt fokus kommer läggas på barns

delaktighet i den egna vården och en god uppföljning av barnets vård. Vidare behöver stöd till placerade ungdomar som ska lämna samhällsvården utvecklas.

Den 1 januari 2017 startade staden en ny gruppverksamhet för placerade barn och unga. Det idéburna offentliga partnerskapsavtalet med BRIS sträcker sig till och med 31 december 2018. Under förutsättning att försöket faller väl ut är det av stor vikt att barngrupperna kan finnas kvar även efter 2018.

Ensamkommande barn och unga

Enligt Migrationsverkets senaste prognos kommer 2 400 ensamkommande asylsökande barn till Sverige under år 2017 och 2 900 under år 2018. Prognoserna innebär att arbetsbördan för socialtjänsten minskar jämfört med 2015-2016 vad gäller utredning av nya asylsökande barns behov, men fortfarande är ett stort antal ensamkommande barn och unga aktuella för insatser från staden. Prognoserna om antalet nyanlända barn de närmaste åren kommer fortsatt att påverka omställningen av stadens boende för målgruppen. Stora krav kommer ställas på både socialtjänsten, förskola, skola och elevhälsa för alla nyanlända barn och unga – både ensamkommande och barn som bor med sin egen familj.

Riksdagen kommer under våren 2017 att besluta om möjligheter för tillfälliga uppehållstillstånd för asylsökande unga i åldern mellan 17-25 år som påbörjat studier på gymnasienivå. Ny lagstiftning och nytt ersättningssystem för ensamkommande barn kan medföra stor risk för påspädning av oro, psykisk ohälsa och suicid. Det är fortsatt viktigt att följa och tidigt uppmärksamma ensamkommande barns och ungdomars situation i samverkan med BUP och landstingets övriga delar. Förvaltningens verksamheter har redan uppmärksammat att ensamkommande barn och unga i allt högre utsträckning har en sviktande psykisk hälsa och det finns skäl att anta att detta inte kommer att minska under den kommande treårsperioden. Särskilda riskgrupper är de med tillfälliga uppehållstillstånd och de som fyller 18 år under asylprocessen. Staden måste här stärka sitt arbete med att motverka att barn och ungdomar avviker från sina boenden.

De kommande bestämmelserna om kommunplacering är inte klara än. I departementspromemorian ”Ändringar i fråga om sysselsättning för asylsökande och kommunplacering av ensamkommande barn” (Ds 2016:21), lades sommaren 2016 fram förslag om huvudkrav på att ensamkommande barn ska placeras inom anvisningskommunen. Enligt uppgift ska en lagrådsremiss läggas fram i riksdagen under slutet av mars 2017 med förslag om ikraftträdande från och med 1 juli 2017. Kraven kommer med stor sannolikhet inte avse sedan tidigare pågående placeringar.

Regeringen har i mars 2017 fattat beslut om ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga. Tidigare skrivningar om automatiska utbetalningar av schablonersättningar skapar en viss osäkerhet om Migrationsverket har information om, och accepterar, anvisningskommunens placering i en annan kommun än den egna, men att kostnaderna ligger kvar hos anvisningskommunen. Det är ännu oklart hur regelverket kommer att se ut i praktiken. Schablonen om 52 000 kronor ska betalas ut för varje barn till anvisningskommunen och ska bland annat täcka kostnader för transport till kommunen, god man och barnavårds-/familjehemsutredning.

Förvaltningen ser behov av att stärka samarbete och samverkan med andra myndigheter och huvudmän i syfte att på bästa möjliga vis ge barn och ungdomar, ensamkommande och andra, ett gott omhändertagande. Under perioden behöver former för samverkan och samarbete

stärkas på flera nivåer, såväl strategiskt som operativt, både inom staden och externt. Ett uttalat brukarfokus för att säkra fungerande samverkansformer bör utgöra en ledstjärna. Det ska vara självklart att få samma service och samma handläggning oavsett i vilken stadsdel man bor. En ökad enhetlighet i handläggning och bedömning bör eftersträvas och stärkas under perioden utifrån brukarfokus.

Förvaltningen har sedan 2010 haft ett framgångsrikt samarbete med näringslivet i form av Advisory Board. Den övergripande målsättningen har varit att öka möjligheterna för ensamkommande ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Många ungdomar har fått arbete och företagen har stärkt kompetensförsörjning och bidragit till positiv tillväxt i staden. Samarbetet innebär att ungdomarna praktiserar under sex-åtta veckor, några gånger per vecka efter skoltid samt gör en sommarpraktik i tre veckor. Praktikplatserna ger erfarenhet, referenser, intyg, språkträning och extrajobb. Varje år genomförs ett femtiotal praktikperioder. Målet är att utöka antalet platser och tjugotalet nya arbetsplatser kontaktas varje år, även i förorter och ytterområden. Förvaltningen undersöker möjligheterna att bredda Advisory Boards verksamhet till att erbjudas alla ensamkommande unga, även de som bor på andra boenden än egenregi och i familjehem. Förvaltningen har inlett ett samarbete med Arbetsmarknadsförvaltningen kring sommarjobb för ensamkommande ungdomar och ett utökat samarbete kring Advisory Board diskuteras. Ambitionen är att omfatta de unga som staden ansvarar för.

Samverkan med frivilligsektorn och civilsamhället kring insatser för ensamkommande barn och unga, både asylsökande och de med uppehållstillstånd, är viktigt. Formerna för samverkan behöver vara smidiga och ha starkt brukarfokus och barns och ungas egen delaktighet i hur stöd och hjälp ska utformas behöver utvecklas. Idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en väg och fler, mindre formaliserade, samverkansformer behöver utvecklas. Även så behöver samverkan fortsätta och utvecklas med näringslivet, arbetsgivare och utbildningsaktörer.

Prioriteringar

- Vidareutveckla arbetet med ensamkommande barn och unga med fokus på långsiktig etablering och tillvaratagande av den resurs de ensamkommande utgör.
- Fortsatt centralt stöd och samordning till stadsdelsförvaltningarna för arbetet med PPSS
- Fortsatt central finansiering samt stöd och samordning till stadsdelsförvaltningarna i arbetet med SIG
- Utveckla samverkan internt inom socialtjänsten och externt med skola, förskola och landsting kring barn och unga

2.2 Personer med funktionsnedsättning och psykisk ohälsa

Funktionsnedsättning

Lagändringar förväntas de kommande åren, inom hälso- och sjukvårdslagen (HSL), socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som sannolikt påverkar behovet av riktlinjer och verksamhetsstöd. Stadens program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning är under revidering och kommer utgöra ett viktigt styrdokument de kommande åren.

En särskild utredare tillsatt av regeringen ska se över assistansersättningen i socialförsäkringsbalken (SFB), och delar av LSS. Syftet med uppdraget är att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Detta ska vara klart 1 oktober 2018. En ny strategi för den nationella funktionshinderspolitiken började gälla 2017 vilket kommer att ha betydelse

Vid årsskiftet inleddes ett planeringsarbete för kommunalisering av all hemsjukvård i staden men det är i dagsläget svårt att förutspå vilka konsekvenser detta kommer att få.

Arbetet med att stärka barnperspektivet i handläggningen för barn med funktionsnedsättning kommer att fortsätta genom en revidering av utredningsverktyget DUR barn och unga, som innebär att fler frågor ställs för att utreda barnets tillvaro ur ett helhetsperspektiv. Barn ska också uppmärksammas som anhöriga när föräldrar har någon form av funktionsnedsättning.

För att kunna möta och tillgodose behovet hos målgruppen barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning behöver staden utveckla sina arbetssätt och insatser då behoven hos målgruppen har förändrats. Arbetet för målgruppen behöver förstärkas utifrån flera perspektiv bland annat: barn-, anhörig, brukar- och folkhälsoperspektivet. Hänsyn måste också tas till att många blir äldre och får förändrade behov. Även behovet av stödinsatser för unga personer med demenssjukdom är viktigt.

Socialförvaltningen behöver fortsätta att, tillsammans med utbildningsförvaltningen, arbetsmarknadsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna, utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut ungdomsgymnasiet och gymnasiesärskolan. Det är nödvändigt att samverka och ge stöd redan innan de slutar skolan, till arbete, studier eller meningsfull sysselsättning. Stödet ska även inriktas på att tillgodose stödbehov som avser att förbereda för att klara ett eget boende.

Barn med funktionsnedsättning behöver få ett ökat individuellt stöd för att kunna delta i de fritidsaktiviteter som staden utvecklar och erbjuder genom idrottsförvaltningens fritidssamordnare. Främst är det tillgången till ledsagning som behöver beaktas och nya riktlinjer för ledsagningen förväntas bidra till att öka förutsättningarna för en ökad flexibilitet i användandet av beviljad ledsagning (SoL) och ledsagarservice (LSS). Frågan har betydelse både ur ett hälsoperspektiv och ur ett rättighetsperspektiv.

Inom förvaltningens utförarverksamheter ser man behov av att utveckla digitala metoder och arbetssätt, bl a utifrån de resultat som kommit i samband med projektet ”Smarta möten”.

Socialpsykiatri

Under 2013 genomfördes en totalinventering av socialpsykiatrins målgrupp, som visar på en delvis förändrad målgrupp jämfört med tidigare inventering år 2006. Fler kvinnor än män är idag aktuella inom socialpsykiatrin, en ökning av andelen med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har skett och andelen av målgruppen som är föräldrar har nästan fördubblats jämfört med 2006. Dessa förändringar beräknas bestå de kommande åren, vilket kommer att kräva förändringar av arbetssätt och utbud av insatser. För att säkerställa att utvecklingen av stadens verksamheter sker i överensstämmelse med målgruppens önskemål och behov behöver samarbetet och samverkan med brukar- och intresseorganisationer utvecklas. Tillsammans har flera intresseorganisationer startat projektet Peer Support. Peer support är en väl utvecklad modell internationellt, men en okänd yrkesprofil i Sverige. Peer

support innebär att personer med egen erfarenhet av psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning blir professionellt verksamma inom vård och omsorg. Arbetet innebär kamratstöd utifrån egna erfarenheter av återhämtning, egenmaktsutveckling och minskad självstigma. Peer support används för närvarande i några socialpsykiatriska verksamheter, i en verksamhet på arbetsmarknadsförvaltningen och inom Bostad Först. Modellen bedöms ha potential att även användas framgångsrikt inom andra verksamheter.

Ändrade ersättningsnivåer för boendestöd kommer att införas från 1 juli 2017. Det finns ett behov av en differentierad ersättning för sysselsättningar som stöttar personer att hitta, få och behålla ett arbete.

Enligt ett nyligt lagt lagförslag kommer Lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård upphävas 31 december 2017 och ersättas av en ny lag – lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvård. Lagförslaget innehåller bestämmelser om samverkan mellan kommuner och landsting. Dessa ska i samråd utarbeta gemensamma riktlinjer om samverkan och ingå överenskommelser med varandra om tidpunkt för kommunens betalningsansvar och belopp. Om en överenskommelse inte kommit till stånd finns en back-up lösning som innebär tre dagars betalningsfrist för kommunen.

Det lagda lagförslaget föreslås gälla från den 1 januari 2018 för patienter som vårdas i den somatiska slutenvården och den 1 januari 2019 för patienter som vårdas i den psykiatriska slutenvården. Troligtvis kommer det dock en tilläggsproposition under våren 2017 som innebär att lagen börjar gälla den 1 januari 2018 även för psykiatri. För personer som är utskrivningsklara i den psykiatriska slutenvården gäller i dagsläget 30 dagars frist innan kommunen blir betalningsansvarig och detta kommer fortsätta gälla under 2018.

Den nuvarande lagen riktar sig till två parter, slutenvård och kommun. I det nya lagförslaget får en tredje part, den landstingsfinansierade öppenvården, en central roll både vad gäller planering och samordning av insatser. Lagen omfattar alla grupper, även barn och ungdomar och personer som vårdas inom rättspsykiatri.

I lagförslaget tydliggörs att verksamheter inom socialtjänst och öppen hälso- och sjukvård tidigt måste börja planera inför patientens utskrivning från slutenvård så att patienten kan lämna den slutna vården på ett tryggt och säkert sätt. Om patienten bedöms behöva insatser från socialtjänst eller den öppna hälso- och sjukvården ska ett inskrivningsmeddelande skickas inom 24 timmar. Inskrivningsmeddelandet ska innehålla datum då den enskilde bedöms skrivas ut.

Lagförslaget innebär att kommunens socialpsykiatri kommer behöva erbjuda mer intensiva insatser i form av vård- och stödsamordning och tidsbegränsade funktionshöjande insatser. Det är särskilt viktigt att beakta behovet för personer med en osäker boendesituation i kombination med en oklar funktionsförmåga.

Uppdrag psykisk hälsa vuxna

Regeringen och Sveriges kommuner och landsting (SKL) har gjort gemensamma överenskommelser inom området psykisk hälsa vilket medför att kommunerna i länet under perioden 2016-2019 kommer att erhålla statliga medel för att genomföra ett uthålligt och långsiktigt hållbart arbete för att stärka strukturer och kunskapsstyrning inom området psykisk hälsa. Det krävs tillgång till kunskap om metoder och arbetssätt samt förutsättningar för en ändamålsenlig implementering av erhållen kunskap för att ge rätt insatser, på rätt sätt och i

rätt tid.

Stockholms stad deltar i det länsövergripande arbetet för att främja psykisk hälsa och genomför även egna aktiviteter utifrån stadens lokala behov. Kunskapen om psykisk ohälsa behöver öka, samordning av den enskildes stöd behöver förbättras, den enskilde behöver ges möjlighet att vara delaktig. Inventering av behov av aktiviteter behöver ske löpande och i tvärssektoriell samverkan.

Behov av särskilda boendeformer

Behovet av bostäder i särskilda boendeformer är fortsatt stort. Socialförvaltningen ser utbyggnaden av bostäder för personer som enligt LSS och SoL (socialpsykiatri) har rätt till särskilt boende som prioriterat.

Socialförvaltningen ser ett behov av profilboenden för särskilda målgrupper inom socialpsykiatri. De profiler som bör prioriteras är boenden för unga vuxna och för personer med komplexa vårdbehov som har ett samtidigt missbruk eller är utåtagerande.

Enligt beräkningar är behovet 600-700 grupp- och servicebostäder, från 2013-2020. I april 2015 fanns det enligt en granskning som stadsrevisionen genomfört 587 personer i staden som anmält intresse för bostad med särskild service enligt LSS eller SoL samt stödboende. Av dessa hade 138 personer ett omedelbart behov.

För att stärka utbyggnadsprocessen för bostäder med särskilt stöd och service finns en genomförandegrupp där stadens berörda verksamheter ingår under ledning av socialförvaltningen. Socialförvaltningen kommer tillsammans med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna göra en översyn av det aktuella systemet för beställning samt finansiering av bostäder med särskild service och utreda förutsättningarna för en centralisering av ansvaret. Socialförvaltningen kommer även att se över förmedlingsprocessen av bostäder med särskild service samt ansvara för att kontinuerligt kartlägga behovsbilden för staden i stort avseende sådana bostäder. Det är viktigt att i arbetet för fler LSS-bostäder se på olika boendebalterniv. Som komplement till gruppboenden ska kommunen möjliggöra lösningar utifrån brukarens situation och behov, till exempel genom eget boende. En utredning kring olika boendebalterniv påbörjades under 2016 och kommer att slutföras under 2017.

Beslut om bostäder med särskild service behöver i högre grad verkställas inom Stockholms stads geografiska gräns framöver. Stadsdelsförvaltningarnas kostnader för lokaler och kommunalt bostadsbidrag till personer med funktionsnedsättning, KBF behöver utredas.

LSS-hälsan

LSS-hälsan utför hälso- och sjukvårdsinsatser i bostäder med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS. Enheten utbildar och handleder personal i verksamheterna, samt ansvarar för att den enskilde får sitt behov av basal hälso- och sjukvård inklusive habilitering och rehabilitering tillgodosett. I dagsläget ges insatser till 800-900 patienter i åldrarna 18 till 90 år, ett fåtal barn ingår även. Majoriteten av patienterna har en kognitiv funktionsnedsättning men med varierande diagnoser och behov. LSS-hälsan är en växande enhet. I staden finns politiskt beslut om utbyggnad av LSS-boenden. Tio nya gruppboendestäder eller mer tillkommer per år, vilket innebär att LSS-hälsan behöver rekrytera personal och att budgeten måste möta stadens expansion. Utbyggnad av LSS-boenden innebär för LSS-hälsans del ökade kostnader för hjälpmedel, omlägnings- och sårvårdsmaterial. Antalet personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ökar kontinuerligt och därmed kostnaden för

kognitiva hjälpmedel. Dessutom medför förtroendeförskrivning av vissa hjälpmedel (att kommunen kan förskriva vissa hjälpmedel som landstinget bekostar, och tvärtom) att hjälpmedelskostnaderna blir svåra att överblicka.

Under de kommande tre åren fortsätter den snabba utvecklingen inom vård och teknik, vilket kräver kompetensutveckling och anpassning av enhetens personal. LSS-hälsans arbete med att utveckla spetskompetens inom för målgruppen relevanta fokusområden är centralt i detta.

LSS-hälsan är sedan oktober 2015 en kommunal verksamhet, men den organisatoriska utformningen bedrivs i projektform. LSS-hälsans erfarenheter hittills talar för en permanentning av nuvarande form. En samlad, stadsövergripande enhet kan fokusera på målgruppens specifika behov och erbjuda anpassad vård och behandling med kvalitet och kontinuitet som tidigare saknats.

Prioriteringar

- Möta behovet av fler SoL- och LSS-bostäder
- Utveckla LSS-hälsan
- Utveckla former för brukarmedverkan
- Fortsätta utveckla stödet till elever med funktionsnedsättning som går ut gymnasiet.
- Öka stödet för barn med funktionsnedsättning för att de ska kunna delta i stadens fritidsaktiviteter.
- Se över arbetssätt och utbud av insatser med anledning av förändrade målgrupper inom socialpsykiatri.

2.3 Hemlöshet och missbruk

Hemlöshet

Under 2017 pågår arbete med uppföljning av målen i stadens program mot hemlöshet, och inventering av behov av aktiviteter till stöd för stadsdelsförvaltningarnas arbete. Denna inventering kan komma att resultera i kostnader för utbildningsinsatser. Utifrån stadens program mot hemlöshet kommer en särskild handlingsplan för barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden att tas fram. Utmaningen i detta är den generella bostadsbristen.

Socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna ska fortsatt prioritera det förebyggande arbetet för att undvika att personer hamnar i hemlöshet. Då budget- och skuldrådgivning är en viktig åtgärd i stadens vräkningsförebyggande arbete behöver detta fortsatt utvecklas, stärkas och samordnas.

Tränings- och försökslägenheter är en viktig resurs för social- och stadsdelsförvaltningarnas arbete att medverka till minskad hemlöshet, och staden behöver öka utbudet av sådana bostäder under planperioden. Det finns behov av att se över verksamhetslokaler för akutboende och lågtröskelboende för att staden långsiktigt ska klara att leva upp till taköverhuvudet-garantin (TÖG). TÖG och dess tillämpning i staden kan komma att behöva ses över. Förvaltningen behöver stärka arbetet med så korta placeringar som möjligt på akutboendena till förmån för mer långsiktig och hållbar planering för brukarna. Sedan 2016 har förvaltningen tagit över Bostad Först-verksamheten från en extern utförare och kommer för att möta behoven utöka verksamheten. Detta förutsätter rekrytering av personal, utökat samarbete med fastighetsbolagen och fler beställare.

Målgrupper som är särskilt utsatta är långvarigt hemlösa kvinnor och män med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och komplex problematik, kvinnor som är utsatta för våld i nära relationer samt äldre hemlösa kvinnor och män med eller utan missbruk. Samverkan med beroendevård och psykiatri är ytterst viktigt för att nå resultat och därutöver behövs även metodutveckling och kompetenshöjande fortbildning.

Socialförvaltningen fortsätter att samverka med äldreboendeförvaltningen för att förebygga och minska hemlöshet bland äldre personer. Under 2017 utreder förvaltningarna gemensamt förutsättningarna för att starta ett utredningsboende för målgruppen. Utredningen kan resultera i behov av resurser för en försöksverksamhet och kostnader för uppföljning och utvärdering av sådan.

Barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden är en målgrupp som ökar, trots att hemlösheten i stort har minskat sedan socialförvaltningens strukturerade kartläggningar inleddes 2004. Staden måste arbeta för att hitta fler boendebalternativ för målgruppen. Majoriteten av barnfamiljerna som lever under osäkra boendeförhållanden gör det på grund av att de inte haft möjlighet att etablera sig på bostadsmarknaden. Situationen på bostadsmarknaden medför risk för att nyanlända hushåll hamnar i hemlöshet efter etableringstidens slut, vilket kan komma att resultera i ökade kostnader för olika boendelösningar.

Förvaltningen ser fortsatt behov av särskilt riktade insatser mot målgruppen unga vuxna 18-25 år. I förebyggande syfte och för att undvika härbärgesplaceringar behöver unga vuxna få samhällsinformation, råd i sociala frågor, stöd i kontakt med myndigheter samt stöd i att söka bostad på ett strukturerat sätt.

Missbruk

Lagradsremissen om samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk föreslås träda i kraft den 1 januari 2018. Ändringarna i socialtjänstlagen innebär en utökning av kommunernas uppdrag då spelmissbruk kommer att likställas med alkohol och substansmissbruk. Det kommer att ställa stora krav på kompetenshöjande insatser och metodutveckling för flera olika yrkeskategorier för att kunna arbeta kunskapsbaserat med att ge rätt stöd. Eftersom lagen även innebär ett ansvar att arbeta förebyggande är det viktigt att kompetensutveckla inte bara de medarbetare som arbetar med personer med missbruk utan också yrkesgrupper som arbetar förebyggande och uppsökande med unga och unga vuxna. Då många med spelproblem har ekonomiska problem är de som arbetar med budget- och skuldrådgivning och ekonomiskt bistånd viktiga aktörer för att kunna förebygga och förhindra spelberoende. Det utökade ansvaret kommer att innebära ökade kostnader för kommunen då fler individer kommer att söka stöd.

I missbruksräkningen framkommer att en stor del har en samordnad individuell plan (SIP), eller är i behov av samordnad individuell plan tillsammans med beroendevård och psykiatri. En stor andel av personerna i räkningen har förutom missbruk även samsjuklighet och är i behov av stöd från flera olika enheter inom socialtjänsten.

Resultaten från den revisionsrapport ”Granskning av samverkan i missbruks-/beroendevården” som kom i februari visar att samordning och samplanering av vård och behandling mellan den slutna beroendevården, beroendevårdens öppenvård och socialtjänsten är bristfällig och behöver stärkas. Resultatet från revisionen visar bland annat att rutiner för hur informationsöverföring mellan slutenvård, öppenvård och socialtjänst ska ske behöver tas

fram. En viktig del i samordningen är att fortsätta utveckla hur SIP ska användas för att individer ska få det stöd som de behöver.

Staden behöver förbättra sitt arbete med att uppmärksamma barn i ärenden som rör vuxna personer med missbruksproblem.

Den nya överenskommelsen mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län om samverkan kring personer med missbruk/beroende lyfter behoven av samordning och samverkan av insatser mellan huvudmännen. Både den interna samverkan inom socialtjänsten och externa samverkan behöver stärkas. Särskilt viktigt är att uppmärksamma övergången från sluten beroendevård till stöd och behandling i öppenvård. Samteamet, som arbetar ACT inspirerat, är ett gott exempel på gränsöverskridande vård mellan kommun och landsting som fungerar väl.

Prioriteringar

- Samverkan med landstinget kring personer med missbruk och psykisk sjukdom
- Öka kompetens och utveckla metoder för att arbeta med spelmissbruk
- Metodutveckling kring kvinnor i hemlöshet och missbruk
- Särskilt fokus på bostadslösa barnfamiljer
- Utöka insatserna samt utveckla metoderna för boendestöd

2.4 Jour- och rådgivande verksamheter

Budget- och skuldrådgivning

Regeringens strategi mot överskuldsättning kommer att fortsätta 2017 och har bland annat inneburit förändringar i lagstiftningen. Kommunerna har därmed fått ett förtydligt uppdrag gällande budget- och skuldrådgivning då socialtjänstlagens 5 kap. har utökats med 12 § Skuldsatta personer. Vidare har nationella rekommendationer införts, som ger vägledning för vad stadens arbete med budget- och skuldrådgivning bör innehålla. Socialförvaltningen ser ett behov av att fortsatt stärka stadens budget- och skuldrådgivning med fokus på likställighet.

För att medverka till att medborgare erbjuds lika budget- och skuldrådgivning oavsett stadsdelstillhörighet, har en översyn genomförts 2016 av socialförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna. I översynen framkommer att det finns skillnader i stadsdelsförvaltningarnas organisation kring samverkan och förebyggande arbete samt i tilldelningen av personella resurser. Socialförvaltningen har i översynen föreslagit åtgärder för att likheten över staden ska öka. Exempel på åtgärder som föreslås är att socialförvaltningen utformar ett förslag om hur staden kan arbeta med utåtriktade och förebyggande insatser, att verksamhetens innehåll och uppdrag preciseras, samt att en fördelningsnyckel utvecklas för att stödja förvaltningarna i deras fördelning av personella resurser.

Ekonomiskt bistånd

I ett historiskt perspektiv är kostnaderna för ekonomiskt bistånd låga. Trots inflationen ligger kostnaderna för ekonomiskt bistånd i Stockholm på ungefär samma nivå som vid inledningen av lågkonjunkturen i början på 1990-talet. Även biståndstagandets andel av befolkningen har minskat. Under 2016 var det 2,6 procent av befolkningen i Stockholm som fick ekonomiskt bistånd vilket är den lägsta nivån på biståndstagandet som observerats i staden sedan 1982 när

socialtjänstlagen trädde i kraft. De senaste åtta åren har visat en fortsatt minskning, trots den konjunkturedgång som inleddes i landet under hösten 2008.

Konjunkturrapporter visar att arbetslösheten fortsatt kommer att minska och att sysselsättningsgraden fortsatt kommer att öka, dock mattas ökningen av något under 2017 och 2018. Inom Stockholms stad har andelen försörjningsstödstagare minskat under större delen av 2016 men under de sista månaderna av året har en ökning skett, vilket till viss del kan bero på mottagandet av nyanlända som beviljats ekonomiskt bistånd i avvaktan på etableringsersättning.

Enligt Swecos senaste prognos antas det gynnsamma konjunkturläget påverkas av att nyanlända under 2015 kan komma att vara i behov av ekonomiskt bistånd efter etableringsperiodens slut. Konjunkturreffekterna påverkas även av att biståndshushållen med långvariga behov, som utgör närmare 70 procent av biståndshushållen, inte minskar i lika hög grad som övriga biståndshushåll. På det hela taget är osäkerheten väldigt stor kring den kommande utvecklingen av antalet biståndshushåll.

Socialförvaltningen ser behov av att fördjupa samarbetet med arbetsmarknadsförvaltningen med fokus på att utveckla insatser för målgrupper med olika behov. Under 2017 kommer socialförvaltningen att följa Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltnings projekt Processkarta som är ett metodstöd för socialsekreterare att arbeta med personer som står långt från arbetsmarknaden.

Sedan 2016 finns det ett framtaget stödmaterial för att stärka barnperspektivet i samband med handläggningen av ekonomiskt bistånd. Socialförvaltningen ser behov av att fortsatt stödja stadsdelsförvaltningarna i arbetet.

Under 2017 kommer ett utvecklingsarbete för att uthämta statistik från bedömningsinstrumentet Initial bedömning fortsatt pågå. På sikt kommer detta att möjliggöra mer kunskap om målgruppens stödbehov och behov av insatser för att öka möjligheterna till självförsörjning.

FINSAM

Staden ingick i finansiell samverkan under 2016 inom ramen för samordningsförbundet FINSAM (tillsammans med arbetsförmedling, försäkringskassa, landsting).

Samordningsförbundets uppgift är i första hand att verka för att medborgare i behov av stöd från flera myndigheter ska få stöd och rehabilitering som ger dem möjlighet att försörja sig själva. Det första året var ett uppbyggnadsår och verksamheten är i drift från och med 2017. Arbetsmarknadsförvaltningen är kommunens huvudpart inom FINSAM vilken socialförvaltningen avser att tätt samverka med för att tillvarata de projekt- och utvecklingsmöjligheter som kan skapas inom förbundet. För individer som riskerar att slussas emellan nämnda myndigheter kan insatser i samverkan inom FINSAM spela en avgörande roll.

Övervägande delen av budgeterade kostnader för FINSAM avser finansiering av insatser och projekt som kommer att drivas av förbundets medlemmar. Insatserna kan vara individinriktade, förebyggande eller strukturella. Av de medel som har budgeterats för insatser är ambitionen att cirka 40 procent ska användas till strukturella insatser såsom informationsinsatser, mötesforum och dylikt. Resterande cirka 60 procent uppskattas gå till individinriktade insatser. Målsättningen är att förbundet på sikt ökar andelen medel som

används till individinriktade insatser. Kostnaderna beräknas öka under 2018 och därmed även stadens del av finansieringen. Enligt fastslagen budget för FINSAM ska stadens finansiering uppgå till 6 mnkr vilket motsvarar 25 procent av förbundets budget. Stadens finansiering för 2019 beräknas uppgå till 8 mnkr.

Nyanlända

Migrationsverkets senaste prognos tyder på att antalet nyanlända som flyttar in i kommuner är som störst 2017 för att under 2018-2019 minska något. Migrationsverket bedömer att den nya lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar kommer att ha stor inverkan på anknytningsärenden under 2017. Eftersom anknytning historiskt sett är det vanligaste skälet till att personer får uppehållstillstånd i Sverige kommer dock anhöriginvandringen utifrån det ökade mottagande av nyanlända sedan 2015 utgöra en betydande del av nyanlända som flyttar in i Stockholms stad. Sammantaget menar Migrationsverket att anhöriginvandringen förväntas öka 2017 för att under 2018 - 2021 istället minska. Antalet personer som väntas söka asyl i Sverige är dock svårt att förutsäga då utvecklingen i omvärlden påverkar detta.

Under 2016 bosatte sig 3 793 nyanlända personer i Stockholms stad. Av dessa är 1 653 personer bosatta enligt bosättningslagen (2016:38), 1 657 har bosatt sig på egen hand och 377 personer har kommit som anhöriga. 63 personer har kommit som kvotflyktingar och en del inom de nämnda kategorierna är ensamkommande barn och unga.

Enligt Migrationsverkets prognos väntas antalet anvisade nyanlända (ABO) minska under 2018-2019 medan en tendens till ökning syns 2020-2021.

Under 2016 har socialförvaltningen byggt upp en stor mottagningsenhet, Intro Stockholm, som tar emot och bosätter nyanlända ABO som anvisats till Stockholm. I samband med bosättning ges praktisk hjälp och samhällsvägledning. Intro Stockholm prövar rätten till initialt ekonomiskt bistånd i avvaktan på etableringsersättning samt handlägger ekonomiskt bistånd till följd av överskjutande boendekostnader. Annat eventuellt behov av bistånd utreds och prövas hos den stadsdelsförvaltning de boende är aktuella hos. Insatserna på Intro Stockholm görs i nära samverkan med SHIS, den enhet som arbetar med temporära och kollektiva boenden på socialförvaltningen, arbetsförmedlingen och vid behov stadsdelsförvaltningar. På grund av bristen på boende till nyanlända har socialförvaltningen arbetat med att ta fram temporära och kollektiva boendelösningar.

De närmsta åren kommer socialförvaltningen att behöva fortsätta utveckla de verksamheter som byggts upp samt tydliggöra ansvarsfördelningen mellan de egna verksamheterna och stadsdelsförvaltningarna när det gäller insatser till ABO. Exempel på områden som behöver utvecklas och tydliggöras är ansvarsfördelningen mellan Intro Stockholm och stadsdelsförvaltning när det gäller att pröva behov av ekonomiskt eller annat bistånd, samhällsvägledning och socialt stöd, vräkningsförebyggande arbete samt budget- och skuldrådgivning.

Under 2016 bosatte sig 1 657 nyanlända i eget boende (EBO) i Stockholm. Gruppen EBO antas öka under 2017 för att sedan minska 2018-2019. Åren 2020-2021 syns en liten ökning igen. Den rådande bostadsbristen anges som en av flera bakomliggande orsaker till migrationsverkets sammanvägda bedömning att inflyttning av EBO väntas minska.

Förutom stadsdelsförvaltningarnas uppdrag att erbjuda kommunal service och stöd genom samhällsvägledning och socialt stöd, samt att vid behov utreda och pröva eventuellt bistånd,

kommer bostadsbristen att prägla en stor del av arbetet med integration av nyanlända.

Fokus behöver läggas på prevention genom vägledning och tidigt socialt stöd med målsättning att individer och familjer blir självständiga och etablerar sig i samhällsstrukturen genom arbete, utbildning, förskola, skola och ett stadigvarande boende. Här ingår även konsumentvägledning, vräkningsförebyggande arbete och budget- och skuldrådgivning. För att bidra till en snabb etablering är det viktigt med samverkan både inom staden och externt. Efter etableringstidens slut är det troligt att kommunens ansvar kommer att öka utifrån socialtjänstlagen.

Översynen av flyktningmottagande som tagits fram på stadsledningskontoret under 2016 lyfter bland annat fram att tillgången till samhällsvägledning och socialt stöd till EBO ser olika ut över staden. I jämförelse med det tidiga stöd som ABO erbjuds via Intro Stockholm är tillgången till stöd för EBO mindre förutsägbart stadsdelsförvaltningar emellan. Utifrån stadens uppdrag att arbeta med likställighet deltar socialförvaltningen i arbete tillsammans med arbetsmarknadsförvaltningen och kommunstyrelsen med målsättningen att öka tillgängligheten av, och kvaliteten på, samhällsvägledning och socialt stöd för EBO oavsett var i staden man bor. Detta arbete kommer även att involvera stadsdelsförvaltningarna. Förutsatt att staden lyckas med denna målsättning kommer det under 2019-2020 att resultera i bättre tillgänglighet av vägledning och socialt stöd som motsvarar nyanländas behov.

Antalet anhöriga som kommer till Stockholm framöver påverkar både socialförvaltningens och stadsdelsförvaltningens arbete. Primärt behöver ansvarsfördelningen mellan socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningar när det gäller anhörigas behov av hjälp med boende, vägledning och socialt stöd tydliggöras. Dessutom behöver situationen som uppstår när ensamkommande barn och ungas anhöriga ansluter tydliggöras. I samband med att ensamkommande barn och ungas anhöriga/vårdnadshavare ansluter innebär ibland stora förändringar för den ensamkommande. En placering i HVB eller familjehem upphör för att barnet istället ska bo tillsammans med sin vårdnadshavare. Därmed kan behov av boende för både barnet och dess anhöriga behövas. Stadsdelsförvaltningarna behöver vara redo med vägledning och socialt stöd till nytillkomna anhöriga för att undvika risken att barnet hamnar i ansvarsförhållande gentemot föräldrar och syskon när det gäller kontakt med olika samhällsfunktioner.

Vidarebosättning (kvotflyktingar)

Vidarebosatta ingår i målgruppen för bosättningslagen och anvisas boende på samma sätt som ABO. Vidarebosättning av skyddsbehövande och flyktingar kommer att öka, redan 2017 höjs mottagningssiffran i Sverige från 1 900 till 3 400 personer. Under åren 2018-2021 kommer mottagningstalet att vara 5 000 personer per år. Detta innebär att staden behöver öka sin mottagningskapacitet när det gäller kvotflyktingar de närmaste åren.

Det främsta skyddsskälet för kvotflyktingar som kommer till Sverige är att det finns ett stort vårdbehov. Framför allt kommer familjer med barn som har funktionsnedsättning eller som är svårt sjuka. Även fysisk och psykisk ohälsa bland vuxna är vanligt. Eftersom kvotflyktingar tas emot för bosättning direkt när de anländer till Sverige är kunskapen om det nya landet mycket begränsad. Förutom att kvotflyktingar på grund av detta har ett större behov av praktiskt stöd och vägledning behöver de också mer tid att ta till sig den tidiga samhällsinformationen. På så sätt skiljer kvotflyktingar sig från ABO som redan befunnit sig i Sverige en längre tid och vet mycket om sitt nya sammanhang.

Under 2017 utreder socialförvaltningen stadens mottagande av målgruppen inklusive behov av boende och eventuellt särskilt utvecklat stöd för personer med PTSD (posttraumatiskt stressyndrom). Utredningens resultat kommer att påverka vilka åtgärder staden behöver vidta åren 2018 – 2020.

Prioriteringar

- I samarbete med Arbetsmarknadsförvaltningen utveckla arbetet med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden, t.ex. genom att följa Enskede-Årsta-Vantörs arbete med sitt projekt Processkarta.
- Fortsätta arbetet med att möjliggöra uttag av statistik från Initial bedömning
- Fortsätta arbetet med att förstärka barnperspektivet i samband med handläggning av ekonomiskt bistånd samt att implementera det stödmaterial som tagits fram.
- Tydlig ansvarsfördelning mellan socialförvaltningens verksamheter och stadsdelsförvaltningarna när det gäller arbete i syfte att motverka sociala problem, hemlöshet och ett eventuellt ökat behov av ekonomiskt bistånd hos nyanlända.
- Utveckla arbetet med insatser till nyanlända som har behov av ekonomiskt bistånd efter etableringsperiodens slut.
- Kunskapsstöd till yrkesgrupper som möter nyanlända i sitt arbete.

2.5 Insatser mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Under 2014 skärptes kommunernas ansvar att ingripa när ett barn misstänks ha blivit utsatt för våld eller bevittnat våld av en närstående såtillvida att socialnämnden utan dröjsmål måste starta en utredning när den får kännedom om att ett barn misstänks ha blivit utsatt för våld eller bevittnat våld av en närstående. I socialtjänstinspektörernas inspektioner under 2016 identifierades bland annat att utredning inte alltid inleds då barn upplevt våld, att våldets konsekvenser för barnen inte tydliggjordes tillräckligt mycket samt att stödinsatser direkt till barnet förekom i få ärenden. Av budget 2017 framgår att socialnämnden ska stödja stadsdelsnämnderna med att stärka sin kompetens kring och utveckla insatser riktade mot barn som blivit utsatta för eller bevittnat våld.

Stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ska implementeras under de kommande åren. Detta innebär bland annat stora utbildningssatsningar, då programmet innehåller flera delmål som rör kompetenshöjning på grund- respektive fördjupad nivå för en stor del av stadens medarbetare. Av programmet framgår också att arbetet mot våld ska vara samordnat, evidensbaserat och av hög kvalitet. Utifrån detta kommer staden att följa ett flertal uppdrag som Socialstyrelsen nyligen har fått av regeringen som en del i att stötta genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Uppdragen består bl a i att ta fram metoder för socialtjänstens behandlingsarbete med våldsutövande män, ta fram en standardiserad metod för att upptäcka och beskriva utsatthet för hedersrelaterat våld samt att stödja utvecklingen och spridningen av bedömnings- och behandlingsmetoder i socialtjänstens arbete med barn som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld av närstående. Flera av uppdragen innefattar även stöd i det arbete som hälso- och sjukvården gör inom området, vilket är positivt då det ökar förutsättningarna för god samverkan mellan socialtjänst och hälso- och sjukvård. Även avseende förutsättningarna för att arbeta evidensbaserat kan

resultaten av uppdragen ha stor betydelse, då det idag exempelvis inte finns så många metoder för behandling av våldsutövare som inte är frihetsberövade som är vetenskapligt beprövade. Även förebyggande arbete behöver utvecklas i enlighet med programmet, liksom information på olika plattformar till barn, unga och vuxna.

Under 2017 utreds en stadsövergripande verksamhet som riktar sig till personer som utsatts för, respektive utsatt andra för, våld i nära relation. Under förutsättning att beslut om att starta verksamheten fattas, beräknas den startas upp i slutet av 2017 alternativt början av 2018. Utredningen gäller bland annat finansieringsformer, huvudmannaskap och kostnader för verksamheten. Hösten 2015 kartlades stadsdelsnämndernas behov av en stadsövergripande verksamhet, då med fokus på våldsutövare, samt deras syn på vem som borde vara huvudman för en sådan verksamhet. Kartläggningen visade att alla stadsdelsnämnder som såg behov av en stadsövergripande verksamhet (11 av 14) ansåg att socialnämnden borde vara huvudman. Samtidigt betonades vikten av att stadsdelsnämnderna känner sig delaktiga och att det är stadens gemensamma verksamhet. Detta kan också kopplas till finansieringen, som 60 % av stadsdelsnämnderna ansåg skulle ligga hos dem själva medan 30 % ansåg att stadsdelsnämnderna och socialnämnden tillsammans skulle finansiera verksamheten. En majoritet ansåg att verksamheten ska vara anslagsfinansierad. Målet med utredningen är bland annat att kunna presentera en eller flera lämpliga modeller för hur stadsdelsnämnderna, eventuellt i samverkan med socialnämnden, tillsammans kan finansiera verksamheten. Kopplat till denna verksamhet kommer socialtjänsten även behöva arbeta med att utveckla sina metoder för att motivera våldsutövare att söka och ta emot stöd och hjälp för att förändra sitt beteende.

Origo resurscentrum arbetar länsövergripande med att motverka och förebygga hedersrelaterat förtryck och våld, att erbjuda stöd och vägledning till ungdomar som begränsas av hedersnormer samt att ge konsultativt stöd till olika yrkesgrupper och frivilliga aktörer. Origo ska, med start 2017, samarbeta med Länsstyrelsen i Stockholms län i ett flerårigt projekt som syftar till att utbilda utbildare i länet så att fler vuxna har kunskaper och metoder att arbeta förebyggande med ungdomsgrupper. Origo ser också ett behov av att nå ut till fler unga i länet genom olika kanaler och kommunikationsstrategier. Med hjälp av kontaktpersoner i kommunerna och i stadsdelsförvaltningarna liksom inom Stockholms läns landsting och polismyndigheten, arbetar Origo för att få till stånd ett tätare samarbete. Verksamheten är efterfrågad av enskilda ungdomar, av skolor, av organisationer och föreningar liksom av yrkesverksamma. För att öka tillgängligheten för målgrupperna kommer Origo att behöva rekrytera fler medarbetare under kommande år.

Socialjouren är en viktig del i samordningen av stadens insatser för människor utsatta för människohandel/trafficking, som numera omfattar alla målgrupper, inte enbart i sexuellt syfte. Regionkoordinatorn arbetar för att stödja människor som har utsatts för människohandel, ett uppdrag som är kunskapsgenererande. Inhämtad erfarenhet sprids och fördjupas genom samarbetet med stadsdelsförvaltningar och andra samarbetsparter. Under 2017 stärks arbetet med att utveckla stödprogram för rehabilitering av personer som utsatts för prostitution och människohandel. Förvaltningen har ett nära samarbete med polis och andra myndigheter i människohandelsfrågor och förväntas stärkas under den kommande perioden.

Bristen på bostäder är ett stort problem för personer som varit våldutsatta och har lämnat den relation där de utsatts. Att det inte finns bostäder att tillgå efter exempelvis vistelse på skyddat boende kan bland annat innebära att personer blir kvar i det skyddade boendet längre tid än

vad som är nödvändigt utifrån hotbilden. För närvarande täcks det behovet av skyddat boende för män som stadsdelsförvaltningarna efterfrågar av de olika boendelösningar som förvaltningen kan erbjuda. Det finns dock anledning att särskilt följa behovet av fler platser under planeringsperioden.

Kriscentrum för kvinnor och barn (KC) är Stockholms stads skyddade boende för våldsutsatta kvinnor/transkvinnor med eller utan barn som varit utsatta för våld i nära relation. KC har plats för 18 kvinnor och eventuella medföljande barn. Behovet av skyddat boende kan komma att öka under perioden och förvaltningen arbetar med nämndens uppdrag om eventuell utökning av KC liksom med utveckling av relationsvårdscentrum. Det finns i dagsläget ingen lämplig lokal och för att kunna hålla samma pris som nuvarande KC behöver anslaget utökas. Samarbete med kvinnojourer genom idéburet offentligt partnerskap är också en del i arbetet med att möta efterfrågan.

Prioriteringar

- Behov av bostäder för våldsutsatta
- Kompetenshöjning och utveckling inom området våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- Stadsövergripande verksamhet för personer som utsatts för respektive utövade våld i nära relation
- Utveckla metoder för att få våldsutövare att ändra sitt beteende
- Främja att barnkonsekvensanalyser används mer frekvent i ärenden som rör våld.
- Stärka kompetensen kring och utveckla insatser till barn som bevittnat våld

2.6 Strategi och utveckling

Forskning och utveckling (FoU)

Socialförvaltningen stödjer stadsdelsförvaltningarna i ytterstaden i arbetet som riktar sig mot familjer, med syfte att stärka tidigt stöd och säkerställa ett bättre samarbete med förskola, skola och landstingets barnavård. Under 2017 kommer en följeforskning utföras av Malmö högskola för att mäta, skapa engagemang och främja lokal samverkan som kan ge förutsättningar för en gynnsam utveckling av familjeorienterade insatser. Inom FoU-området är det intressant att de närmaste åren följa kunskapsutvecklingen när det gäller ensamkommande barn. I staden kan det finnas behov av att se hur förändringar i ersättningsnivåer, asylregler, uppehållstillstånd etc. påverkar de unga, medarbetare och metodutveckling. Ett annat intressant område de närmaste åren är effekterna av tidiga insatser.

Inom europeiska socialfonden (ESF) kommer integration och etablering vara prioriterat inom utlysningarna framöver, liksom nyanlända unga och unga utanför. Digitalisering är ett annat område som staden förmodligen fortsatt kan söka stöd inom ESF-fonden.

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm ska inom området utbildning och uppväxtvillkor producera två rapporter under år 2017. Socialförvaltningen deltar i arbetet med att ta fram dessa rapporter.

Den första rapporten kommer att fokusera på barn och ungas kultur och fritid. Forskare kommer att leverera en underlagsrapport till kommissionens rapport. Underlagsrapporten kommer att ha fokus på kultur och fritid utifrån ålder, kön, funktionsnedsättning och utländsk

härkomst. Kommissionen kommer att lämna rekommendationer och åtgärdsförslag på kultur- och fritidsområdet. Rapporten ska vara klar 21 juni 2017.

Den andra rapporten inom området utbildning och uppväxtvillkor ska fokusera på barn som blir utsatta för, eller bevittnar, våld i nära relation. Forskare kommer även här att ta fram en underlagsrapport. Åtgärdsförslag och rekommendationer kommer att tas fram och förankras. Arbetet kommer att samordnas med övriga uppdrag som socialförvaltningen har för att stärka skyddet kring barn som bevittnar eller blir utsatta för våld. Rapporten ska vara klar 31 december 2017.

Handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare

Arbetet i staden med att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter. Det är viktigt att skapa bättre förutsättningar för att personal vill stanna kvar och att underlätta rekrytering. Förutom de områden som lyfts i handlingsplanen är ökad medarbetardeltagelse en prioriterad fråga. För att säkra implementeringen av handlingsplanen är det angeläget med fortsatt centralt stöd även efter projekttidens slut 31 december 2018.

Av de 13 områden som lyfts i handlingsplanen är brukardeltagelse ett och barn och unga är här en viktig grupp. Inför besök av regeringens nationella samordnare för barn och unga har 47 kommuner, inklusive två stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad, genomfört en veckas tidsmätning av vad handläggare lägger sin tid på. Resultatet visar att 2 % av handläggarnas arbetstid utgjordes av barn- och ungdomstid (samtal i det direkta ärendet med enbart berört barn/ungdom, och eventuellt vuxen som barn bestämt ska vara med, dock ej familjemedlem). Staden fortsätter arbetet med att utöka brukardeltagelse och barn- och ungdomstid är ett viktigt utvecklingsområde.

För att socialtjänsten i Stockholms stad ska kunna hålla en hög kvalitet krävs kontinuerlig kompetensutveckling av medarbetarna. De kommande åren ser förvaltningen att det särskilt finns behov av ökad kunskap kring följande områden:

- Nyanlända och integration
- Spelmissbruk
- Våld i nära relationer och barn som bevittnat våld
- Ändringar i LVU-lagstiftningen
- Psykisk ohälsa

Förstärkningsteamet (erfarna socialsekreterare som stöttar stadsdelsförvaltningarna i barn- och ungdomsärenden) utgörs från 2017 av åtta personer. Teamet startade under 2016 och en enkätundersökning bland de som använt sig av förstärkningsteamet visar att det är ett framgångsrikt sätt att arbeta.

Digital utveckling

På stadsledningskontoret pågår ett arbete kring digital modernisering i staden. I det ingår en utredning av det IT-stödet för verksamheterna som kallas Sociala system. Ett välfungerande IT-stöd som bygger på informationsinsamling och nationella informationsstrukturer är nödvändigt för att möjliggöra en mer användbar och kostnadseffektiv systematisk uppföljning. Det underlättar även brukardeltagelse och samverkan med andra samarbetspartners. Om befintligt system byts ut kommer det att bli ett mycket omfattande

arbete både i pengar, tid och resurser som måste prioriteras.

Stockholms stad ska vara fortsatt ledande i den tekniska utvecklingen av e-tjänster och modernisering av socialtjänsten. Fortsatt teknisk utveckling ska göra socialtjänsten och dess insatser i Stockholms stad mer tillgängliga. Genom exempelvis social rådgivning på nätet har stockholmarna fått fler kontaktytor och kan enklare kontakta socialtjänsten. Det är viktigt att socialförvaltningen utnyttjar digitaliseringens möjligheter för att individanpassa tjänster, bli mer tillgängliga och möta invånarna utifrån deras behov. Moderniseringen av sociala system innebär dock att viss utveckling kommer vara begränsad under en period framöver. Öppna data och transparens är viktiga områden för att möjliggöra jämförelser av olika verksamheter. Det är viktigt att både brukare och övriga enkelt kan få insyn i regelverk, lagar och organisatoriska strukturer.

Stadens satsningar på utveckling medför ökat behov av internt verksamhetsstöd både i utvecklingsarbete och i underhåll av vissa tjänster. Medel från centralt håll kommer bli avgörande för om förvaltningen ska kunna bidra fullt ut till stadens satsningar.

Övrig verksamhetsutveckling

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen har identifierat ett behov av att utveckla såväl handläggning, utförande, dokumentation och uppföljning enligt SoL och LSS för att bland annat säkerställa den enskildes rättssäkerhet och tillgodose medborgarnas individuella behov. Socialstyrelsens utarbetade modell Individens behov i centrum (IBIC) utgår från den enskildes behov istället för förutbestämda insatser, vilket även gör det möjligt att fånga upp och uppmärksamma behov som staden kan behöva utveckla stöd för. Behov av fortsatt utveckling för att nå flera åldersgrupper med olika kommunikationsbehov finns.

Stadens program för stöd till anhöriga har reviderats. Stödet till anhöriga som tar ett stort ansvar för närstående i olika åldrar behöver förstärkas. I utbildningar till nyanställda handläggare kommer anhörigstöd vara ett tema som särskilt uppmärksammas. Dessutom kommer en särskild utbildningssatsning göras för att implementera det reviderade programmet.

Inom förvaltningens utförarverksamheter är det fortsatt prioriterat att utveckla former för brukarmedverkan och delaktighet (Brukarskola mm). Ett led i detta är att utveckla analysarbetet inom verksamheterna. Organisationen behöver kontinuerligt ses över för att på bästa sätt motsvara brukarnas behov. En flexibel organisation ska ha lätt att ställa om så att insatser som ges blir hållbara över tid. Staden behöver därtill se till att ha samordnade, likvärdiga insatser och undvika att människor bollas mellan stadsdelsförvaltningar och olika myndigheter. Här krävs tydliga administrativa rutiner för handläggning och ansvarsfördelning.

I budget för 2017 fick socialnämnden i uppdrag att genomföra introduktionsutbildningar för nyanställda socialsekreterare inom alla verksamhetsområden. Arbetet med att utveckla och erbjuda introduktionsutbildningar av god kvalitet kommer vara ett fortsatt viktigt område de närmaste åren.

Vid sidan av kommunstyrelsens arbete med att ta fram en strategi för romsk inkludering ska socialförvaltningen arbeta med romsk inkludering, genom att bland annat öka sina kunskaper om den romska minoritetens kultur och särskilda status. Förvaltningen ska utveckla en strategi för romsk inkludering som berör både förvaltningens egen verksamhet och

stadsdelsförvaltningarna. Detta sker i dialog och samverkan med romska representanter. Syftet är att samverkan realiseras i arbetssätt och konkreta aktiviteter inom särskilt prioriterade områden samt när tjänstemän inom socialförvaltningen och handläggare i socialtjänsten. Dessutom är målsättningen att utveckla arbetssätt i syfte att nå den romska gruppen och verka för att återupprätta förtroende och tillit till socialtjänsten.

Prioriteringar

- Fortsatt centralt stöd i arbetet med handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation
- Ökad medarbetardelaktighet
- Modernisering av sociala system
- Utveckla social rådgivning på nätet.
- Utveckla strategi för romsk inkludering

2.7 Ledning och administration

Personal- och kompetensförsörjning

Mot bakgrund av de osäkra förutsättningar som råder kring både ensamkommande barn och nyanlända som fått uppehållstillstånd har förvaltningen svårt att förutsäga hur personalbehovet ser ut de närmaste tre åren. I nuläget pågår en omstrukturering inom verksamheten för ensamkommande med personalneddragningar som följd, samtidigt som det finns ett rekryteringsbehov av bland annat samhällsväglare, socialsekreterare och boendeassistenter inom verksamheter för nyanlända vuxna och familjer. Förvaltningen behöver säkerställa att rätt kompetens finns för att nå verksamhetens mål och en god kvalitet i verksamheterna. Därtill har förvaltningen cirka 120 pensionsavgångar under 2018-2020, bland annat 31 behandlingsassistenter, 13 socialsekreterare samt 13 chefer. Här är det viktigt att ta tillvara den kompetens som finns hos medarbetare som går i pension och säkerställa en god kunskapsöverföring.

Upphandling

I och med det stora antalet ensamkommande och nyanlända kan nya behov av sociala insatser komma att uppstå. Verksamheten behöver ha en flexibilitet för att tillgodose dessa behov både vad gäller upphandlingar och vid samarbete med föreningslivet.

Vad gäller upphandlingar finns nya lagar och tillämpningsanvisningar inom området. Enheten behöver arbeta aktivt med att, i enlighet med dessa, vid upphandlingar ställa krav som gynnar sociala- och miljö-aspekter.

Kommunikation

De närmaste åren kommer förvaltningen att behöva se över den digitala kommunikationen. Genom att Stockholm.se byggs om behöver även kommunikationen anpassas. E-tjänsterna ska vara tydligare kopplade till webben och det är viktigt att dessa kommunicerar på ett bra sätt och i samklang med den information som finns på Stockholm.se. Genom att allt mer kommunikation sker via sociala medier behöver förvaltningen också här se över sina egna kanaler – och samtidigt följa utvecklingen i andra aktörers sociala medier.

I en allt mer snabbkommunicerande värld är det viktigt att anstränga sig för att behålla ett

tydligt språk. Förvaltningen behöver se över språkbruket i olika verksamheter och i olika kanaler. Stadsledningskontoret har påbörjat ett projekt med tonalitet inom staden och förhoppningen är att socialförvaltningen kommer att ingå i detta projekt det närmaste åren.

2.8 Stöd till utomstående organisationer

Samarbetet med föreningslivet behöver ses över och utvecklas för att förvaltningen ska kunna möta samhällets sociala behov framöver, vilket bland annat tas upp i hållbarhetskommisionens rapport från januari 2016 "Stad i samverkan, Stockholms stad och civilsamhället". Ett led i detta är bland annat översynen av fördelningen av bidrag som påbörjats och kommer fortsätta kommande år. Översynen omfattar både hur fördelningen är mellan föreningar men även mellan olika verksamhetsområden.

Förfarandet av ansökningar av föreningsbidrag samt utbetalningar till föreningar ska digitaliseras. Processen kommer kräva både pengar och tid vid en övergång/införande.

Samarbetet utvecklas även via idéburet offentligt partnerskap (IOP) som är en ny avtalsform mellan staden och ideella organisationer. Arbetet kräver mycket tid både vad gäller kunskapsinhämtning och samarbete med föreningar för att arbeta fram avtalen. När avtalen väl är på plats krävs det en arbetsresurs för att förvalta och följa upp desamma.

IOP kommer inför planperioden finnas för utsatta EU-medborgare, ensamkommande barn, placerade barn och kvinnojourer vilket innebär att stödet till dessa föreningar kommer att fortsätta och utvecklas under perioden. Under de kommande åren kommer det sannolikt att finnas ett ökat behov av samarbete med civilsamhället för olika former av verksamhet för nyanlända vilket kan komma att kräva mer resurser.

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen arbetar för att utveckla samarbetet inom ramen för Överenskommelsen med den idéburna sektorn. Överenskommelsen tecknades 2012 i syfte att stärka samverkan mellan den idéburna sektorn och staden, i det här fallet social- och äldreförvaltningen, och idag är ca 75 organisationer anslutna. Överenskommelsen har nyligen förlängts med fyra år och kommer under planperioden att konkretiseras i tydliga mål för parterna. En partsgemensam digital plattform (digital mötesplats) kommer byggas upp i samarbete med äldreförvaltningen. Syftet är informationsutbyte, att underlätta kommunikation och informationsspridning såväl mellan sektorns medlemmar som mellan sektorn och de respektive förvaltningarna. Förvaltningarna bidrar till kunskap i stadsledningskontorets uppdrag att ta fram stadsövergripande riktlinjer för IOP.

Prioriteringar

- Utveckla arbetet med IOP

2.9 Övrig verksamhet

Tillståndsverksamheten påverkas av utvecklingen i Stockholm gällande inflyttning, nybyggnation och den höga tillväxten. Allt fler restauranger öppnas som vill ha serveringstillstånd för alkohol, vilket också ökar behovet av tillsyn. Utvecklingen förespås hålla i sig och förvaltningen har utökat antalet handläggare. Förvaltningen prioriterar att i samverkan med branschen arbeta både med tillgänglighetsfrågor och jämställdhets- och

jämlikhetsfrågor.

Boutredningsverksamheten har under de senaste åren sett en trend med allt mer komplicerade dödsboärenden beroende på komplexa familjekonstellationer och släktutredningar som har kopplingar till fler länder än Sverige. 2016 tog förvaltningen över ansvaret för internationella dödsbon, men antalet sådana ärenden har inte blivit så högt som tidigare förväntat.

Överförmyndarnämnden har i uppdrag att under 2017 utreda möjligheten att inom staden tillskapa en så kallad förvaltarenhet som genom heltidsanställd personal kan erbjuda god man till huvudmän med särskild komplex social eller annan problematik. Socialförvaltningen deltar i utredningen och beredda att driva en sådan enhet om sådant beslut fattas av kommunfullmäktige.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Förvaltningens underlag till budget för 2018-2020 är baserad på kommunfullmäktiges budget för 2017. Beräkningarna utgår från prisnivån 2017 och finns redovisade i bilaga.

Under planeringsperioden beräknas löneökningarna uppgå till 45 mnkr och hyreshöjningarna till 6 mnkr. Strategiska satsningar och utvecklingstendenser redovisas tidigare i detta dokument. Utöver detta vill förvaltningen särskilt lyfta fram följande.

Den ekonomiska utvecklingen under perioden domineras av mottagandet av nyanlända. Migrationsverkets prognoser för de kommande åren tyder på att mottagandet kommer fortsatt vara lika omfattande som 2017 även under 2018 och till viss del även under 2019. De kostnader som nämnden har för initialt försörjningsstöd och boendeplatser kommer därför ligga på samma nivå som 2017.

Under planeringsperioden uppstår ett behov av 2-3 nya verksamhetslokaler för akutboenden, lågtröskelboenden samt stöd till hemlösa. Enligt preliminära beräkningar kommer detta att innebära kostnadsökningar. Om förvaltningen ska kunna fortsätta subventionera priset till stadsdelsförvaltningarna kommer det sannolikt inte att rymmas inom förvaltningens nuvarande budgetramar.

Under de senaste åren har antalet samtal vid familjerådgivningen ökat från 10 500 samtal år 2010 till 16 000 samtal år 2016. Detta har medfört en kostnadsökning på ca 6 mnkr för förvaltningen, vilket hittills finansierats inom befintlig budget. Om utvecklingen fortsätter kommande år ser förvaltningen att det bör övervägas att justera nämndens budget för detta.

Nya och förändrade behov av samhällets insatser i form av bland annat socialt stöd kommer framåt också att innebära ett ökat behov av samarbete med civilsamhället för att komplettera socialtjänstens insatser. Nämnden ser därför att anslaget för denna verksamhet bör ökas under perioden.

3.2 Investeringar

Nämnden har ett investeringsutrymme på 4,7 mnkr. Förutsatt att nämnden hittar lämpliga lokaler för nya verksamheter och omstrukturering av befintliga bedöms investeringsutrymmet utnyttjas för möbler och inventarier.

4 Övriga redovisningar

4.1 Stockholms stad respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Om Barnkonventionen blir svensk lag kommer det att medföra behov av förändrade arbetssätt inom flera områden. Den sociala barn- och ungdomsvården måste bli ännu bättre på att informera varje enskilt barn eller ung person om sina rättigheter, vad som ska hända i utredningen, erbjuda varje barn en reell möjlighet att framföra sina åsikter och få dessa beaktade samt ge varje barn eller ungdom återkoppling om fattade beslut och vad som ska ske härnäst. Detta kommer bli kostnadsdrivande vad gäller socialsekreterarnas arbetstid och insatser.

Metoder och rutiner för arbetet med att integrera ett barnperspektiv i stadens verksamheter och vid behov göra barnkonsekvensanalyser i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande, kommer att tas fram i samarbete med stadsdelsnämnderna under 2017. Barns behov ska uppmärksammas och deras erfarenheter ska tas tillvara när verksamheten utvecklas. Barn kan beröras direkt eller indirekt och det finns olika nivåer för att involvera barns röster, varför olika modeller kan komma att behövas. Förvaltningen ska också tillsammans med stadsdelsnämnderna öka brukarmedverkan, delaktighet och dialog med barn och ungdom och vidareutveckla metoder för hur sådan dialog kan ske, avseende såväl enskilda som grupper av barn. En arbetsgrupp kommer att i samverkan med stadens barnombudsman och utifrån det stadsövergripande programmet att ta fram och sammanställa modeller som är anpassade för socialtjänstens uppdrag. Dessa modeller kommer sedan även att anpassas vidare till de olika verksamhetsområdena, både avseende vuxna och barn och unga. Syftet är att få en likställig syn på vad ett barnperspektiv, barnets perspektiv och ett barnrättsperspektiv innebär samt att förenkla stadsdelsförvaltningarnas tillämpning av barnkonsekvensanalyser och barnets bästa. Arbetet med att integrera ett barnperspektiv i stadens verksamheter och göra de framtagna metoderna och rutinerna kända och implementerade behöver fortgå 2018 – 2019 varför ett spridningsuppdrag behöver finnas i budget kommande år.

4.2 Lokala utvecklingsplaner (LUP)

Socialförvaltningen har i samband med VP 2017 lämnat in en plan för hur arbetet med lokala utvecklingsplaner kommer att genomföras, i samband med tertialrapport 1 kommer en mer detaljerad aktivitetslista att presenteras. Förvaltningsledningen har det övergripande ansvaret för att förvaltningens arbete bidrar till minskade skillnader samt ökad social sammanhållning inom staden. Avdelningen för stadsövergripande sociala frågor ansvarar för att prioritera och styra resursfördelningen, genomföra planerade aktiviteter samt följa upp arbetet. Totalt omfattar socialförvaltningens arbete 43 aktiviteter. Dessa förväntas dock öka, och till viss del förändras, i samband med att planeringsarbetet fortskrider på stadsdelsförvaltningarna.

5 Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Under hösten 2016 fick socialförvaltningen ett utökat uppdrag att ta fram bostäder till kommunplacerade personer med uppehållstillstånd. Detta beslut har medfört ett ökat behov av bostäder i form av lägenheter men även behov av lämpliga lokaler för kollektivt boende. För att klara detta uppdrag samverkar förvaltningen med flera andra förvaltningar och stadens bostadsbolag. Även internt inom förvaltningen pågår ständigt en översyn för att hantera befintligt lokalbestånd så optimalt som möjligt för att klara kommande utmaningar.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra bakomliggande faktorer som förändrar behovet av lokaler

Det stora antal flyktingar som kom till Sverige under 2015 innebär att staden under 2017 förväntas ta emot 2 858 personer med uppehållstillstånd och erbjuda boende för dessa. För att klara detta pågår ett samarbete mellan stadsledningskontoret, socialförvaltningen och andra förvaltningar, SHIS samt stadens bostadsbolag. Enligt uppgifter från Migrationsverket kommer behovet under 2018 vara på minst samma nivå som 2017.

Behovet av verksamhetslokaler för ensamkommande barn och ungdomar minskar kraftigt under våren 2017 på grund av minskat antal asylsökande barn och ungdomar tillsammans med en förändrad ersättning för boendeplaceringar. Ett antal lokaler som tidigare har använts till ensamkommande barn och ungdomar kommer under våren 2017 att omvandlas till kollektiva boenden för personer med uppehållstillstånd.

Inom verksamheten för hemlösa och missbrukare kommer under planperioden 2-3 lokaler att behöva ersättas med nya. Det är främst tak-över-huvudetboenden samt lågtröskelboenden som berörs där ca 140 platser behöver återskapas i nya lokaler. Under de närmaste åren kommer Skarpnäcksgården att rivas för planerad bostadsutbyggnad. Verksamheten vid Skarpnäcksgården bedrivs av Nytida AB och omfattar såväl tak-över-huvudet-garanti som boende inom socialpsykiatri med mera. Om verksamheten inte kommer bedrivas vidare i andra lokaler, kommer det att öka behovet av nya ersättningslokaler.

5.3 Kapacitetsbeskrivning

Förvaltningen har för närvarande drygt 300 kontrakt fördelat på närmare 300 adresser. Ca 50 procent av kontrakten är bostadskontrakt för främst försöks- och träningslägenheter. Den totala inhyrda ytan är närmare 80 000 kvm. Utöver nämnda kontrakt tillkommer kortare tidskontrakt för lokaler och lägenheter till personer som fått uppehållstillstånd.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Utöver osäkerheten kring behovet av lokaler och boende för personer med uppehållstillstånd ser förvaltningen behov att utöka framförallt platser i så kallade lågtröskelboenden.

Under de kommande åren kommer Hammarbybackens akutboende och Årsta akutboende att behöva stängas. För att klara stadens tak-över-huvudetgarantin behöver minst lika många platser återskapas i nya lokaler.

5.5 Kostnadsutveckling

På grund av behovet att på kort sikt inhyra flera nya lokaler och boenden för personer med uppehållstillstånd finns en uppenbar risk att förvaltningen tvingas till inhyrningar som kommer att höja kostnadsnivån på lokalbeståndet under en längre tid.

Behovet av ersättningslokaler för lokaler som behöver avvecklas samt ökade behov av lågtröskelboenden bedöms öka kostnaderna.

5.6 Effektiviseringsmöjligheter

Förvaltningen arbetar intensivt med att utnyttja befintligt lokalbestånd för att möta de nya utmaningar som finns i efterfrågan. Under 2017-2018 kommer förvaltningen att arbeta fram en mer detaljerad lokalförsörjningsplan till grund för arbetet med att effektivt nyttja befintliga lokaler.